

حسابرسی: حرفه‌ای در خطر

U.S. Chamber of Commerce

ترجمه و تلخیص: دکتر موسی بزرگ اصل

۴- قانون ساربینز-اکسلی و سایر الزامات، هزینه‌های حسابرسی را به شدت افزایش داده است. با این وجود، بسیاری از مشتریان اعتقاد دارند که حسابسان مشاوره و پشتیبانی کمتری به آنها ارائه می‌کنند. موسسات حسابرسی احساس می‌کنند که در یک موقعیت بدون پیروزی و در میان خواسته‌های مراجع نظارتی، اجرای قانون و مشتریان خود، گرفتار شده‌اند.

۵- فرایند تدوین استانداردهای حسابداری، دچار بی‌ثباتی شده به گونه‌ای که علاوه بر نقش خاص هیئت استانداردهای حسابداری مالی (FASB)، هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام (PCAOB) و کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)، موضوع‌های نوینی در مورد هماهنگ‌سازی جهانی و هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) پدید آمده است.

۶- ابهامات فراوانی درباره مفهوم و ماهیت نظام‌های حسابداری تعهدی و سطح دقت آنها وجود دارد. یک یا دو سنت (cent) تغییر در سود هر سهم، اثر عمده‌ای بر بازار می‌گذارد، حتی اگر چنین تغییراتی هیچ پیامی درباره وضعیت فعالیت شرکت نداشته باشد.

۷- تعداد موسسات به دلیل ادغام‌ها و حذف موسسه اندرسن (Andersen)، بسیار کم شده است. تنها چهار موسسه بزرگ اکثر شرکت‌های بورسی آمریکا را حسابرسی می‌کنند. حال اگر یکی از این چهار موسسه برچیده شود، آنگاه یک چالش اساسی در مورد پایداری حرفه و همینطور اعتماد عموم به بازار سرمایه پدید می‌آید.

نقش حسابرسی در اقتصاد ما منحصر به فرد است. تمام شرکت‌هایی که اوراق بهادار خود را از طریق بازارهای آمریکا به عموم مردم عرضه می‌کنند، طبق قانون ملزم به حسابرسی هستند. هدف از این کار، ایجاد اعتماد برای سرمایه‌گذاران و استانداردسازی و نظم بخشیدن به حسابداری شرکت‌ها و در نتیجه افزایش ظرفیت نقدشوندگی و توان اقتصادی بازارهای سرمایه آمریکا می‌باشد.

اگر چه ابهاماتی درباره مفهوم حسابرسی صورت‌های مالی وجود دارد، اما در مورد حسابرسی، واقعیت‌های مشخص و انکارناپذیری به چشم می‌خورد.

۱- حسابرسی نه تنها طبق قانون الزامی است، بلکه قوانین و مقررات اخیر (به خصوص قانون ساربینز-اکسلی ۲۰۰۲) به شدت نقش آن را در شرکت‌های سهامی عام پررنگ نموده است. از لحاظ سیاسی، اذعان شده که حسابرسی هسته اصلی کسب اعتماد مردم به بازارهای سرمایه می‌باشد.

۲- فشار بر حسابسان به "انجام فعالیت بیشتر" در کار حسابرسی، نشان می‌دهد که رابطه حسابرس با مشتری مستمر و پیچیده‌تر شده و فراتر از حسابرسی دوره‌ای صورت‌های مالی است.

۳- حرفه حسابرسی با چالش‌های قانونی مهمی مواجه شده است. مقررات جدید نظارتی، توسط هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام وضع می‌شود. مهم‌تر از آن، با بروز زیان‌های کسب‌وکار، دعاوی قانونی علیه حسابسان مطرح می‌شود و یک اتهام حتی بدون محکومیت نیز می‌تواند باعث از دست رفتن هزاران شغل شود.

ویران کند؛ حتی اگر آن کیفر خواست یا قضاوت بعداً تعدیل شود. افزون بر این، خطرات قانونی آنچنان نامطمئن و پیامد آنها به قدری هولناک است که پایداری حرفه را به شدت تهدید می‌کند. لذا حرفه حسابرسی بر لبه تیغ است و نیاز به پشتیبانی دارد.

این وضعیت نه تنها برای موسسات و مشتریان آنها ناگوار است، بلکه جذابیت حرفه حسابرسی را برای افراد توانا می‌زداید. حسابرسان با صلاحیت، با حوزه کاری وسیعی روبرو هستند و به راحتی می‌توانند حرفه را ترک کنند.

ما برای کمک به بهبود محیط حسابرسی، پیشنهادات زیر را ارائه می‌کنیم:

۱- ارائه تعریفی بهتر از روش‌های حسابرسان برای کشف تقلب و محدودیت‌های مسئولیت حسابرسان
حسابرسان نه کارآگاه هستند و نه بازوی اعمال قانون. آنها قادر به صدور احضاریه، استراق سمع و انجام آزمون‌های دروغ‌سنجی نیستند و نباید هم باشند. آنها در حوزه قوانین جنایی آموزش ندیده‌اند و نمی‌توانند رفتار شخصی افراد را کنترل کنند. با این وجود، اگر چه حسابرسان قادر به از بین بردن خطر تقلب نیستند، اما با کشف تقلب بی‌شک سرزنش می‌شوند؛ حتی اگر خود آنها تقلب را کشف کنند. افزایش بار حسابرسان برای کشف تقلب، هزینه حسابرسی را برای همه مشتریان افزایش می‌دهد.

نباید از حسابرسان انتظار داشت که تمام تقلب‌های زیرکانه را کشف کنند و نه اینکه به‌طور کامل مسئول وقوع آنها باشند. حرفه حسابرسی بخشی از مسئولیت را پذیرفته است و باید آن را ادامه دهد، اما محدودیت‌های این مسئولیت باید به روشنی تعریف گردد. لذا پیشنهاد می‌شود که هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام استاندارد بهتری برای تعریف ماهیت و دامنه روش‌های حسابرسی جهت کشف تقلب تدوین کند. در غیاب چنین استانداردی، از حسابرسان به‌عنوان بازرسان بزهکاری و بیمه‌گران مدیران شرکت‌ها استفاده می‌شود. چنین وضعیتی بر رشد و توسعه آتی اقتصاد آمریکا اثر منفی دارد.

۲- ایجاد نظام قضایی ویژه

حسابرسی، نمونه یک حرفه بسیار فنی است که بکارگیری استانداردهای آن مستلزم اعمال قضاوت‌های حرفه‌ای است. بنابراین نمی‌توان انتظار داشت که هیئت‌های داوری و قضاوت غیرمتخصص بتوانند قضات‌های بی‌چیده حسابداری

اینکه حرفه حسابرسی خود تا چه حد در پیدایش این وضعیت مقصر است، جای بحث دارد؛ اما مهم این است که ثبات و اعتماد، پایه موفقیت بازارهای سرمایه است و ایجاد ثبات و اعتماد بدون حسابرسی غیرممکن می‌باشد.

لذا نباید در انتظار یک بحران بنشینیم، بلکه باید تلاش کنیم تا ثبات را به حرفه حسابرسی بازگردانیم.

برنامه کاری

اتاق بازرگانی آمریکا از هر نوع سیاست حمایتی برای ارتقای ارزش حسابرسی و ماندگاری بلندمدت آن، پشتیبانی می‌کند. در این رابطه ما برنامه کاری زیر را پیشنهاد می‌کنیم:

- کمک به پایداری حرفه،
 - ابهام‌زدایی از استانداردهای هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام،
 - پشتیبانی از توسعه و رقابت موسسات بزرگ حسابرسی.
- این برنامه مستلزم یک تلاش فراگیر و هماهنگ توسط سیاست‌گذاران، وال استریت (Wall Street)، حرفه حسابرسی و فعالان اقتصادی است. اتاق بازرگانی آمادگی و تمایل خود را به‌عنوان محور این تلاش‌ها اعلام می‌کند.

کمک به پایداری حرفه

موسسات حسابرسی، طبق قانون و قواعد اخلاقی و با مسئولیت تضامنی فعالیت می‌کنند و سرمایه آنها فقط باید توسط شرکا تامین شود. اگر موسسات حسابرسی نسبت به ثبات و تداوم حیات خود نگران باشند، نمی‌توانند موفق عمل کنند. افزایش این نگرانی منجر به ترک صحنه توسط شرکای ارزشمند و مشتریان می‌شود. موسسه اندرسن نمونه کامل این وضعیت است که در نتیجه اقدام ناپسند تعداد اندکی کارمند و یک کیفرخواست ضعیف، از بین رفت.

اگر چه حذف تمام خطرات برای پایداری موسسات حسابرسی نه عملی است و نه مطلوب، اما نگرانی‌های خاصی در مورد رشد تهدیدهای قانونی وجود دارد. رشد دعاوی و اعمال غیرمنصفانه قانون، بخش‌های زیادی از اقتصاد ما را تهدید می‌کند. اما موسسات حرفه‌ای با مسئولیت تضامنی که ممکن است یک شبه از هم پاشند، در معرض خطر بیشتری قرار دارند. یک کیفرخواست یا قضاوت افراطی که پایه‌های اعتماد مشتریان یا شرکای موسسات را می‌لرزاند، می‌تواند بنیان یک موسسه را بی‌درنگ

نیستند. اگر تدوین‌کننده استاندارد، خود نتواند مرزهای خارجی استانداردها را تعیین کند، چطور می‌توان انتظار داشت که موسسات حسابرسی یا مشتریان آنها این کار را انجام دهند.

از هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام انتظار می‌رود که اصطلاح «کافی» را حداقل در حوزه‌های کلیدی (مانند حوزه فناوری اطلاعات) تعریف کند و شرایطی را فراهم سازد که هرکس تکلیف خود را در رابطه با بخش ۴۰۴ قانون بدانند.

پشتیبانی از توسعه و رقابت بین موسسات بزرگ حسابرسی

رقابت، بهترین راه برای اطمینان از ارائه خدمات مناسب به مشتریان است. به دلیل تعداد اندک موسسات حسابرسی، شرکت‌های سهامی عام با حق انتخاب بسیار محدودی مواجه هستند. به خصوص، شرکت‌های کوچک‌تر اعتقاد دارند که از توان مذاکره بسیار ضعیفی در مقابل موسسات اندک و بزرگ حسابرسی برخوردارند.

به منظور ارائه گزینه‌های حسابرسی بیشتر به شرکت‌ها و افزایش رقابت بین چهار موسسه بزرگ حسابرسی، از کمیسیون بورس و اوراق بهادار درخواست می‌شود که در مقررات خود در رابطه با منع موسسات حسابرسی از رقابت برای گرفتن کار حسابرسی مشتریان که قبلاً به آنها خدمات غیرحسابرسی ارائه کرده‌اند، تجدید نظر کند. علاوه بر این، باید موانع ورود برای رقابت با موسسات بزرگ حسابرسی برداشته شود تا تعداد موسسات بیشتری وارد عرصه حسابرسی شوند. همه اشخاص ذی‌صلاح باید شرکت‌های سهامی عام را تشویق کنند که سایر موسسات حسابرسی با کیفیت به غیر از چهار موسسه بزرگ را نیز در نظر داشته باشند.

پی‌نوشت:

1- Overauditing

منبع:

U.S. Chamber of Commerce, Auditing: A Profession at Risk, 2006

و روش‌های حسابرسی را ارزیابی کنند. طی ۵۰ سال اخیر، پیشنهاداتی برای تشکیل «ادگاه ویژه حسابداری» وجود داشته است. در هر صورت باید ساختارهای قضایی به گونه‌ای اصلاح شود که افراد متخصص دارای شناخت عمیق از مباحث حسابداری و حسابرسی، در این حوزه قضاوت کنند.

۳- سامان دادن به تهدید کیفرخواست‌ها علیه موسسات حسابرسی

حیات و ممت یک موسسه حسابرسی به شهرت آن وابسته است و یک کیفرخواست بزهکاری صرف‌نظر از نتیجه آن، می‌تواند این شهرت را فوراً از بین ببرد. کیفرخواست نامناسب اندرسن باعث ایجاد اختلال شغلی برای ۲۸,۰۰۰ نفر در آمریکا و هزاران نفر در سایر کشورها شد. این وضعیت برای اقتصاد ما نامیوم، غیرمنصفانه و نادرست بود.

اگر جرمی رخ دهد، مقام‌های قضایی باید افراد دخیل در آن را تعقیب و محکوم کنند. این جمله افراد، مدیرانی هستند که آگاهانه مرتکب جرم شده‌اند یا مسئول عملیاتی می‌باشند که جرم در حوزه آن رخ داده است. سایر افرادی که در یک موسسه شریک هستند و منافی دارند و از فعالیت مجرمانه هیچ آگاهی نداشته‌اند و نمی‌توانستند بر آن اثر بگذارند، نباید مجازات شوند.

ما از کنگره می‌خواهیم که استفاده نادرست از این اسلحه توسط نظام قضایی و سایر مقامات ذی‌ربط را مهار کند و قواعد روشنی را برای محاکمه واحدهای اقتصادی ایجاد نماید، به طوری که کیفرخواست با دقت بالا رسیدگی شود و آثار منفی بر این واحدها به حداقل برسد.

ابهام‌زدایی از استانداردها

استاندارد حسابرسی شماره ۲ هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام، به عنوان استاندارد کاربردی اصلی برای بخش ۴۰۴ قانون سارینز-اکسلی، یک استاندارد حجیم، گسترده و مبتنی بر اصول است. اگر چه این استاندارد فضای زیادی را برای اعمال قضاوت و تفسیر مفاهیم کلماتی مانند «مهم» و «مربوط» باز گذاشته، اما رهنمود کافی درباره مفهوم «کافی بودن» در حسابرسی کنترل‌های داخلی ارائه نکرده است.

مسئولان ارشد هیئت نظارت بر شرکت‌های سهامی عام عنوان کرده‌اند که قادر به تعیین اضافه حسابرسی^۱